

Türkiye Üniversitelerinde Toplumsal Cinsiyet ve Kadın Çalışmaları: Kurumsallaşması ve Dönüşümü

Türkiye üniversitelerindeki ilk toplumsal cinsiyet ve kadın çalışmaları merkezleri 1980'lerin sonu ila 1990'ların başında İstanbul ve Ankara'da kadın hareketlerine yakınlık duyan ya da bu hareketlerin içinden gelen akademisyenler tarafından kurulmuştur. Bugünkü birçok merkez 1990'lar ortasında, devletin toplumsal cinsiyet ve kadın çalışmaları merkezleri açılması için yaptığı girişimler sonucunda bağımsız eğitim ve araştırma merkezleri olarak kurulmuştur. Örneğin, Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü 1995 yılında kadın çalışmaları merkezlerinin kurulmasını tavsiye etmiştir. 2016 yılı itibariyle İzmir, Antalya ve Gaziantep gibi büyük şehirlerin yanında Aydın, Bingöl, Çorum gibi illerdeki devlet ve özel üniversitelerde toplam 70 tane toplumsal cinsiyet ve kadın çalışmaları merkezi bulunmaktadır.

Proje; söylem analizi yöntemiyle kurumsallaşmış toplumsal cinsiyet ve kadın çalışmalarının kendilerine yönelik algılarını, amaçlarını ve araştırma konularını irdeliyor. Ayrıca , konumlanıyorsa eğer; bunların ne ölçüde devlet etkisi, bağımsız araştırma ve sivil direniş çerçevesinde konumlandığını ve ilişkilendiğini karşılaştırıyor. Yapılacak uzman görüşmeleri, toplanan verilere eklenecek ve onu tamamlayacaktır.

Bremen Üniversitesi ve İstanbul Üniversitesi akademisyenlerinin ortak çalışmasına ek olarak Almanya ve İngiltere'deki toplumsal cinsiyet ve kadın çalışmalarındaki akademik söylemlerin karşılaştırılması yoluyla proje; devlet, sivil toplum ve bilim ilişkilerini inceleyen araştırma konularına katkıda bulunmak ve aşağıdaki sorulara dair bir "Blickwechsel"a önyak olma kaygısı güder:

- merkezlerdeki konu çeşitliliği ve bu konulardan ortaya çıkan birbirinden farklı benlik algıları nasıl açıklanabilir?

- Konuların çeşitliliği ne ölçüde Türkiye'deki akademik ve siyasi söylemlerdeki gelişmeleri yansıtır?
- Türkiye'deki kurumsallaşmış toplumsal cinsiyet ve kadın çalışmaları ne ölçüde devlet kurumları ve bugünkü hükümet politikalarından etkilenmektedir?
- Devlet kontrolü altında oldukları zamanlarda bile, akademisyenleri/araştırmacıları kendi başlarına harekete geçiren dürtüler nelerdir?

Türkiye'deki politik koşullara bakıldığında görünen o ki demokrasi, azınlık hakları ve toplumsal cinsiyet adaleti gibi konular tartışmalı alanlardır. Akademisyenler bu konularda politik bir duruş geliştirir veya edinirler. Devlet üniversitelerinde tamamen farklı siyasi ve yönetsel koşullarla fonlanan farklı toplumsal cinsiyet ve kadın çalışmaları merkezleri, bu gibi tartışmalara nasıl bir ortam sağlar? Bugünkü bilim politikaları ve siyasi koşullar dahilinde (örneğin *Barış için Akademisyenler* imzacılarının karşı karşıya kaldığı devlet baskısı), toplumsal cinsiyet ve kadın çalışmaları yürütmek hala mümkün müdür? Eğer mümkünse, araştırmacılar hangi konuları ele almaktadır?

Bir yandan da kamusal duyarlılığa katkıda bulunmak isteyen bu proje, gezici bir sergi hazırlamayı planlamaktadır. Türkiye'deki toplumsal cinsiyet ve kadın çalışmalarına katkıda bulunmuş belli başlı araştırmacılara yer verecek olan bu fotoğraf sergisi, İstanbul Kadın Müzesi tarafından hazırlanan "Kadınların Üniversitede 100 Yılı — İnas Darülfünunu/Kadın Üniversitesi 1914-1919" sergisine eklenecek ve 2018-2019 yıllarında Almanya, İngiltere ve Türkiye'de farklı üniversitelerde sergilenecektir.

Türkiye'deki toplumsal cinsiyet ve kadın çalışmalarının genel görünümündeki farklılığa dikkati çekmek isteyen projemiz kapsamında, partnerlerimizle düzenlenecek olan seminerler ve genç akademisyenlerin katılımıyla

gerçekleŖecek olan bir yaz okulu da, teorinin pratięe dnŖtrlmesini saęlayan bir dięer yol olacaktır.